

TOMAS LAGŪNAVIČIUS

• • • •

• • • •

• • • •

• • • •

• • • •

• • • •

• • • •

• • • •

TOMAS LAGŪNAVIČIUS

meno, filosofijos ir new
hibridinio meno pradininkas

*Tomas Lagūnavičius –
meno, filosofijos ir new
hibridinio meno
pradininkas*

Knygos autorius Tomas Lagūnavičius

ISBN 978-609-8349-59-7

2026

Turinys

Įvadas	7
1 SKYRIUS. TOMO LAGŪNAVIČIAUS GYVENIMO IR KŪRYBOS CHRONOLOGIJA - NEW HIBRIDINIO MENO FILOSOFINĖS KATEGORIJOS IR MENO RINKOS KRITIKA	
1.1 Biografinis kontekstas ir chronologija	8
1.2 „New hibridinio meno“ koncepcija: teorinės ir filosofinės kategorijos	9
1.3 Meno rinkos kritika kaip filosofinė refleksija	10
2 SKYRIUS. NEW HIBRIDINIO MENO SĄSAJOS SU MODERNIOSIOS IR POSTMODERNIOSIOS MENO FILOSOFIJOS TEORIJOMIS	
2.1 Meno filosofijos kontekstai	11
2.2 Arthur Danto: meno „pabaiga“ ir institucinė prigimtis	12
2.2.1. Lagūnavičiaus new hibridinis menas ir Danto „meno pabaiga“	13
2.3 Pierre Bourdieu ir meno lauko sociologija	14
2.3.1. Nicolas Bourriaud: santykių estetika	15
2.3.2. Pierre Bourdieu: meno laukas ir kultūrinis kapitalas	16
2.4. Lagūnavičiaus kūrybos empirinė analizė	17
2.4.1. Empirinė Lagūnavičiaus kūrybos analizė	18
2.5 Išvados	19
3 SKYRIUS. TOMO LAGŪNAVIČIAUS KŪRINIAI IR PARODOS: NEW HIBRIDINIO MENO PRAKTINĖ REALIZACIJA	
3.1 Įvadas į empirinius Lagūnavičiaus analizės objektus	20
3.2 „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“	21
3.3 „Postpost Realities“ (Londonas, 2022)	22
3.4 „Ekonomizuotas estetinis absurdo“ (San Paulo, 2023)	23
3.5 Bendros tendencijos Lagūnavičiaus kūryboje	24
3.6 Išvados	25
4 SKYRIUS. TOMO LAGŪNAVIČIAUS MENO RINKOS KRITINĖ ANALIZĖ: EKONOMINĖS, KULTŪRINĖS IR SIMBOLINĖS DIMENSIJOS	
4.1 Įvadas: meno rinka kaip sociokultūrinė struktūra	26
4.2 Ekonominė dimensija	27
4.3 Kultūrinė dimensija	28
4.4 Simbolinė dimensija ir prestižas	29
4.5 Lagūnavičiaus meno rinkos kritikos elementai	30
4.6 Išvados	31

5 SKYRIUS. NEW HIBRIDINIO MENO FILOSOFINĖ REFLEKSIJA IR ATEITIES PERSPEKTYVOS

5.1 Įvadas	32
5.2 Filosofinė refleksija: menas kaip diskurso praktika	33
5.3 Metodologinė inovacija	34
5.4 Ateities perspektyvos	35
5.5 Filosofinė ir akademinė reikšmė	36
5.6 Išvados	37
Pabaiga	38
Literatūra	39

Įvadas

Šiuolaikinio pasaulio kultūrinėje ir intelektualinėje erdvėje vis dažniau susiduriame su reiškiniiais, kurie nebetelpa į tradicines disciplinas. Menas persipina su filosofija, technologijos keičia kūrybos prigimtį, o žmogaus santykis su realybe tampa vis sudėtingesnis ir daugiasluoksnis. Šiame kontekste iškyla naujos mąstymo kryptys, siekiančios ne tik apjungti skirtingas sritis, bet ir sukurti naują, vientisą kūrybinę bei pažinimo sistemą.

Tomas Lagūnavičius – viena iš tokių krypčių formuojančių asmenybių. Jo veikla aprėpia meną, filosofiją ir vadinamąjį „new hibridinį meną“ – konceptą, kuris peržengia įprastas kūrybos ribas ir siūlo naują požiūrį į kūrėjo, kūrinio ir žiūrovo santykį. Lagūnavičiaus idėjos grindžiamos jungties principu: skirtingų disciplinų, patirčių ir mąstymo būdų sinteze, kuri leidžia atsirasti naujoms prasmėms.

Ši knyga siekia ne tik pristatyti Tomo Lagūnavičiaus kūrybą ir idėjas, bet ir atskleisti platesnį kontekstą, kuriame gimsta hibridinis menas. Analizuojami pagrindiniai jo filosofiniai principai, kūrybinės praktikos bei jų reikšmė šiuolaikinei kultūrai. Taip pat keliama klausimai apie meno ateitį, kūrėjo vaidmenį ir ribas tarp skirtingų pažinimo formų.

Svarbu pažymėti, kad ši knyga nėra vien tik apie vieną kūrėją. Tai – bandymas suprasti platesnį virsmą, vykstantį šiuolaikiniame mąstyme. T. Lagūnavičius čia tampa ne tik tyrimo objektu, bet ir atspirties tašku diskusijai apie tai, kas yra menas šiandien ir kuo jis gali tapti rytoj.

1 SKYRIUS.
TOMO LAGŪNAVIČIAUS GYVENIMO IR KŪRYBOS
CHRONOLOGIJA -
NEW HIBRIDINIO MENO FILOSOFINĖS KATEGORIJOS IR
MENO RINKOS KRITIKA

1.1 Biografinis kontekstas ir chronologija

Tomas Lagūnavičius yra tarpdisciplininis menininkas, kurio veikla apima vizualųjį meną, scenos menus, performansą, kūrybinį rašymą bei filosofinę refleksiją apie meno vertės bei rinkos logikas. Nors menininko asmeninės biografijos visapusiškas akademinis aprašymas dar nėra plačiai išpublikuotas recenzuojamuose leidiniuose, turimi kultūros renginių bei parodų šaltiniai pateikia reikšmingą chronologinę medžiagą apie jo kūrybinį kelią.

T. Lagūnavičius yra surengęs daugiau nei 37 personalines parodas, pastatęs virš 50 spektaklių ir dalyvavęs bent 56 tarptautinėse parodose bei bienalėse, įskaitant XIII-ąją Florencijos bienalę (Italija, 2021) bei Žemės meno parodą „Balansas“ Vilniaus universiteto botanikos sode (2021) — tai rodo intensyvų jo kūrybos eksportą į tarptautinę kultūrinę erdvę.

Tarptautiniai pristatymai apima Londoną („Tower Bridge“, „Boomer“ galerijos, 2023), San Paulą („Artly Mix“ galerija, 2023), Toronto („Artio Gallery“, 2023) ir Tbilisį („Collect Art“ galerija, 2023) — tai indikuoja jo kūrybos sklaidą ne tik Europos, bet ir Šiaurės bei Pietų Amerikos meno scenose.

Be to, T. Lagūnavičius yra aktyvus tarptautinių profesionalių asociacijų narys, įskaitant „Association for Visual Arts (AVA)“, „International Network for Contemporary Performing Arts (IETM)“, „National Association for the Visual Arts (NAVA)“ ir kt., kas leidžia jo idėjoms sklirti per profesionalių tinklų kanalus.

Fizinės kūrybos įvairovė, nuo performansų iki paveikslų ir parodų visame pasaulyje, rodo ne vien vizualaus meno praktiką, bet ir pastangas sintezuoti kūrybą su diskursinėmis pozicijomis, kurios vėliau taps filosofinių koncepcijų pagrindu.

1.2 „New hibridinio meno“ koncepcija: teorinės ir filosofinės kategorijos

T. Lagūnavičiaus veikla esti glaudžiai susijusi su jo konceptuali požiūriu, kurį jis pats identifikuoja kaip new hibridinio meno paradigmą. Nors terminas nėra plačiai vartojamas meno filosofijos akademiniuose žodynuose, jis iš esmės reiškia specifinę reakciją į vėlyvojo postmodernizmo dekonstrukcijos tradiciją – t. y. į meno ir kultūros savirefleksijos formas, susijusias su vertės konstrukcijomis rinkoje, medijos hiperproduktivumu ir estetinės autonomijos problemomis.

T. Lagūnavičiaus žodžiais:

„Dirbtinis intelektas sukuria vaizdų perprodukciją, perteklinę pasiūlą meno rinkoje, kur vaizdas, meninė estetika tampa nebesvarbus, svarbiausiu objektu tampa kūrinio kaina.“

Tai yra esminė idėja jo kritikoje: vaizdo pertekliaus sąlygomis vizualinė estetika nebeišlieka pagrindiniu meno vertės kriterijumi; vietoje to Lagūnavičius siūlo meną suprasti per kainos, parodos konteksto, kuratoriaus sprendimų ir projekcinių lęšų prizmę.

Ši koncepcija yra manifestuojama parodoje „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“, kurios provokuojantis pavadinimas tiesiogiai atspindi šią poziciją – menininko teigimu, šiuolaikinio meno vertė yra visuomenės ir rinkos konstrukcija, o ne estetinis išraiškos užtaisas:

„...new hibridinis menas tai iškelia į išorę ir pagrindiniu jo objektu tampa ne turinys, o paveiklo matmenys, iš kokios medžiagos tai padaryta, autorinės teisės ir kt.“

Šios idėjos sutampa su vis labiau dominuojančiomis diskusijomis šiuolaikinio meno teorijoje, kur menas nebėra suvokiamas kaip autonominė estetinio kūrinio sritis, bet kaip diskursyvi sistema, kurioje svarbūs ne tik simboliniai reiškiniai, bet ir sociopolitinės ir ekonominės struktūros.

Termino „new hibridinis“ filosofinę reikšmę galima suprasti kaip tolimesnį postmodernizmo kritikos etapą, kuriame ne tik dekonstruojamos tradicinės reikšmės, bet ir nagrinėjama, kaip pats dekonstruojamos reikšmės tampa vertės objektais institucijų, rinkos ar technologinių algoritmų akivaizdoje.

1.3 Meno rinkos kritika kaip filosofinė refleksija

T. Lagūnavičiaus mintys apie meno rinką – tai ne tik kritika profesionalių menotyrininkų skaityklų diskursuose, bet realus bandymas atkreipti dėmesį į vertės, žiūrovo ir rinkos tarpusavio įtakas. Parodos pristatymai dažnai lydimi paskaitų ar seminarų, kuriuose pats menininkas diskutuoja apie šiuolaikinio meno rinkos dinamiką ir tendencijas – tai rodo jo tikslą aktyviai įsitraukti į diskursą, o ne tik eksponuoti kūrybą.

Pasak vieno renginio aprašymo:

„Parodos atidarymo metu menininkas skaitys paskaitą „Šiuolaikinio meno rinka ir tendencijos. Kaip kurti šiuolaikinį meną?“... kurios metu bandys išprovokuoti diskusiją ir nuomonių pasidalinimą šiuo klausimu.“

Tai akademiškai reikšminga: menininko kūrinys yra neatskiriamas nuo diskurso, kuris jį supa, o jis pats – aktyvus kritinės refleksijos dalyvis, kuriantis sąlygas plačiam filosofiniam dialogui apie meną, jo vertę ir funkciją.

Ši pozicija savo filosofinėje struktūroje priartėja prie platesnių post-struktūralistinių ir institucinių meno kritikų argumentų, kurie teigia, kad meno kūrinys yra turi būti nagrinėjamas ne tik per estetinius kriterijus, bet kaip socialinis reiškiny, kurio reikšmės formuojamos institutionomis, technologijomis ir rinka.

2 SKYRIUS.

NEW HIBRIDINIO MENO SĄSAJOS SU MODERNIOSIOS IR POSTMODERNIOSIOS MENO FILOSOFIJOS TEORIJOMIS

2.1 Meno filosofijos kontekstai

Tomo Lagūnavičiaus kūryba, įsikūnijusi jo new hibridinio meno konceptuose, yra neatskiriama nuo šiuolaikinės meno filosofijos diskurso. new hibridinis menas kyla kaip reakcija į vėlyvojo postmodernizmo dekonstrukcijos tradiciją, kurioje estetiškas objektyvumas nebėra esminis meno vertės kriterijus. Lagūnavičiaus kūrinių ir parodos, tokios kaip „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“, ne tik demonstruoja vizualinį efektą, bet ir sukuria filosofinę refleksijos erdvę, kurioje diskutuojama apie meno rinkos, institucijų ir žiūrovo įtaką kūrinio pripažinimui.

Norint adekvačiai suprasti Lagūnavičiaus poziciją, būtina įvertinti didelį filosofinį kontekstą, apimančį:

1. Arthur Danto – meno esmė ir „meno pabaigos“ koncepcija;
2. Nicolas Bourriaud – relational aesthetics, socialinių santykių meno dimensija;
3. Pierre Bourdieu – sociologinė meno lauko analizė, kultūrinio kapitalo teorija.

Šių teorijų sąveika leidžia interpretuoti Lagūnavičiaus praktiką kaip kritinę šiuolaikinio meno refleksiją, kur estetiškas vertinimas yra tik viena iš daugelio dimensijų.

2.2 Arthur Danto: meno „pabaiga“ ir institucinė prigimtis

Arthur Danto savo teorijoje išskiria du esminius principus:

1. Artworld koncepcija: meno kūrinys tampa meniniu objektu tik tada, kai jį pripažįsta meno teorijos ir institucijos („artworld“). Danto teigimu:

„It is not only the object that is art but the context in which it is interpreted and understood by the artworld that renders it art.“ (Danto, 1964)

1. Meno pabaigos („end of art“) idėja: modernusis menas pasiekė istorinį etapą, kai vienos stilistinės linijos nebėra hegemoninės, o kūriniai gali būti interpretuojami įvairiai, nepriklausomai nuo estetinių taisyklių (Danto, 1997).

Tomo Lagūnavičiaus praktikoje tai atsispindi taip: menas nebeturi būti vizualiai „gražus“ ar formaliai harmoningas, o jo prasmė konstruojama per rinkos kainą, institucijos pripažinimą ir diskurso kontekstą. Parodos „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ pavadinimas tiesiogiai atspindi Danto idėją, kad kontekstas yra esminis meno kriterijus.

2.2.1. Lagūnavičiaus new hibridinis menas ir Danto „meno pabaiga“

T. Lagūnavičiaus new hibridinio meno idėjos – tai, kad „vaizdas yra nesvarbu, svarbu – kaina“ – reiškia estetinio objekto dematerializaciją ir jo prasmės perkėlimą į sociopolitinius ir ekonominius kontekstus. Ši pozicija labai artima Danto idėjai, jog menas yra „postistorinis“, t. y. jis nebepažymi vienos stilistinės trajektorijos, o jo pripažinimas yra susietas su teoriniu ir instituciniu kontekstu.

T. Lagūnavičiaus mintis apie vaizdo pertekliaus prasmingumą ir meno rinkos logikas gali būti interpretuojama kaip Danto perspektyvos postmodernizmas, kuriame meno autonomija iš dalies dingsta, o reikšmė dabar formuojama ir konstruojama per tarpusavio santykį su žiūrovu, institucijomis ir ekonominėmis struktūromis.

Danto ir T. Lagūnavičiaus paralelės

- Meno semantika formoje: Danto teigė, kad menas yra prasmės įsikūnijimas, o ne vien tik estetinis objektas, o T. Lagūnavičiaus idėja – kad kaina ir kontekstas gali būti vienas iš prasmės parametrų.
- Historinis „meno pabaigos“ naratyvas: T. Lagūnavičiaus praktika atspindi Danto mintį, kad šiuolaikinis menas yra laisvas nuo tradicinės reprezentacijos ir formų taisyklių – jis gali būti interpretuojamas per rinkos, medijų ir diskurso filtrus.

Taigi, T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas, nors ir skamba radikalai provokuojančiai, yra interpretacinėje erdvėje, kurioje didelė reikšmė teikiama ne objekto estetikai, bet jo paskaitoms, kontekstui, parodų erdvės pozicijai ir kūrinio rinkos statusui.

2.3 Pierre Bourdieu ir meno lauko sociologija

Pierre Bourdieu analizuodamas meno lauką pabrėžė, kad meno kūrinys yra socialinės santvarkos ir lauko struktūros produktas – jo identifikavimas kaip „meno“ yra visada susijęs su lauko kapitalu (simboliniu, kultūriniu, socialiniu ir ekonominiu).

Bourdieu teorija rodo, kad meno vertinimas nėra tik subjektyvus estetiškas sprendimas: jis yra susijęs su socialiniais institutais, žaidėjais ir jų kapitalo dinamika. Tai leidžia suprasti, kaip ir kodėl tam tikri kūriniai ar menininkai gauna statusą ir vertę – kas tiesiogiai susiję su Lagūnavičiaus mintimi apie kainą ir institucijų vaidmenį.

2.3.1. Nicolas Bourriaud: santykių estetika

Bourriaud „Relational Aesthetics“ (2002) koncepcija grindžiama tuo, kad meno vertė slypi socialinėje sąveikoje, o ne vien vizualiniame objekte. Bourriaud teigia:

„Artistic practices take as their theoretical and practical point of departure the realm of human interactions and the social context, rather than the assertion of an independent and autonomous aesthetic object.“ (Bourriaud, 2002)

T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas atitinka šią paradigmą: parodos dažnai įtraukia žiūrovą į diskursinę situaciją, kurioje sprendžiami klausimai apie meno vertę, kainą ir institucijų vaidmenį. Tai transformuoja kūrinį į socialinę praktiką, kurioje estetika tampa tik viena dimensija, o pagrindinė vertė kuriama per žiūrovo sąveiką su diskursu.

2.3.2. Pierre Bourdieu: meno laukas ir kultūrinis kapitalas

Pierre Bourdieu savo veikalė Distinction (1979) pateikia meno lauko sociologinę analizę, kurioje meno kūrinio vertinimas yra susijęs su:

- Simboliniu kapitalu (autoritetas, prestižas);
- Kultūriniu kapitalu (išsilavinimas, estetinė kompetencija);
- Socialiniu kapitalu (tinklai, ryšiai).

Bourdieu teigia:

„The field of cultural production is a space of positions and position-takings, where power relations and capital distribution define the hierarchies of taste and value.“ (Bourdieu, 1993)

Lagūnavičiaus praktika rodo, kad meno vertė nėra savaime suprantama, o konstruojama per rinkos mechanizmus, parodos institucijas ir socialinius tinklus, o kūrinio kaina tampa tiek simboliniu, tiek ekonominiu kapitalu. Šiuolaikinis menas, jo požiūriu, yra laiko, rinkos ir institucijų sukurtas konstruktas, o ne tik estetiškas objektas.

2.4. Lagūnavičiaus kūrybos empirinė analizė

T. Lagūnavičiaus paroda „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ yra ryškus pavyzdys, kaip jo teorinės mintys tampa praktika. Parodos koncepcijoje menas yra ne tik vaizdas, bet ir diskursas apie rinką ir institucines vertybes. Autoriumi organizuotose paskaitose ir diskusijose jis tiesiogiai nagrinėja meno rinkos dinamiką ir tendencijas, skatindamas dialogą su žiūrovais ir problematizuodamas tradicinius vertinimo kriterijus.

Tokiu būdu T. Lagūnavičiaus parodos veikla yra ne tik estetinis renginys, bet filosofinis eksperimentas, kuris iškelia klausimus apie meno vertės konstrukcijas, institucijų vaidmenį ir rinkos funkcijas.

Lagūnavičiaus parodos ir kūriniai demonstruoja teorinių koncepcijų realizaciją praktikoje:

1. „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ (Vilnius, 2021) – parodoje vizualinis aspektas suplešytas nuo kūrinio vertės; diskusijos apie kainą, institucijų vaidmenį, žiūrovo interpretaciją tampa pagrindiniu kūrinio elementu (krsvbiblioteka.lt).
2. Tarptautinės parodos Londone, San Paule, Toronto – Lagūnavičius taiko new hibridinį meną platesniame kontekste, kur kūrinio prasmė priklauso nuo kultūrinio ir socialinio konteksto, o ne vien vizualinio efekto.
3. Performansai ir paskaitos – menininkas integruoja socialinį ir diskursinį elementą, kaip siūlo Bourriaud ir Bourdieu, kur žiūrovas tampa aktyviu kūrinio interpretacijos dalyviu.

Ši empirija patvirtina, kad Lagūnavičiaus meninė praktika yra filosofinė refleksija: ji derina Danto kontekstualų meną, Bourriaud socialinę sąveiką ir Bourdieu lauko struktūros analizę, kurdamas naują new hibridinio meno paradigmą.

2.4.1. Empirinė Lagūnavičiaus kūrybos analizė

T. Lagūnavičiaus parodos ir kūriniai demonstruoja teorinių koncepcijų realizaciją praktikoje:

1. „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ (Vilnius, 2021) – parodoje vizualinis aspektas suplėšytas nuo kūrinio vertės; diskusijos apie kainą, institucijų vaidmenį, žiūrovo interpretaciją tampa pagrindiniu kūrinio elementu (krsvbiblioteka.lt).
2. Tarptautinės parodos Londone, San Paule, Toronto – T. Lagūnavičius taiko new hibridinį meną platesniame kontekste, kur kūrinio prasmė priklauso nuo kultūrinio ir socialinio konteksto, o ne vien vizualinio efekto.
3. Performansai ir paskaitos – menininkas integruoja socialinį ir diskursinį elementą, kaip siūlo Bourriaud ir Bourdieu, kur žiūrovas tampa aktyviu kūrinio interpretacijos dalyviu.

Ši empirija patvirtina, kad T. Lagūnavičiaus meninė praktika yra filosofinė refleksija: ji derina Danto kontekstualų meną, Bourriaud socialinę sąveiką ir Bourdieu lauko struktūros analizę, kurdamas naują new hibridinio meno paradigmą.

2.5 Išvados

1. T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas yra filosofinis ir sociologinis eksperimentas, kurio tikslas – atskleisti, kaip meno vertė formuojama ne tik estetinių kriterijų, bet ir rinkos, institucijų, diskurso ir socialinių santykių.
2. Jo kūryba praktikoje įgyvendina Danto, Bourriaud ir Bourdieu teorijas, jungdama diskursą, socialinius santykius ir rinkos mechanizmus.
3. Ši analizė leidžia teigti, kad T. Lagūnavičius yra new hibridinio meno pradininkas, kurio kūryba peržengia vizualios estetikos ribas ir atveria naujas akademines bei filosofines diskusijas apie šiuolaikinį meną.

3 SKYRIUS.

TOMO LAGŪNAVIČIAUS KŪRINIAI IR PARODOS: NEW HIBRIDINIO MENO PRAKTINĖ REALIZACIJA

3.1 Įvadas į empirinius Lagūnavičiaus analizės objektus

New hibridinio meno koncepcija Tomo Lagūnavičiaus kūryboje nėra abstrakti teorija, bet praktinis eksperimentas, vykstantis per parodas, performansus ir diskusijas. Šiame skyriuje analizuojame tris pagrindines T. Lagūnavičiaus parodas:

1. „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ (Vilnius, 2021),
2. „Postpost Realities“ (London, 2022),
3. „Ekonomizuotas estetiškas absurdo“ (San Paulo, 2023).

Tikslas – parodyti, kaip jo teorinės idėjos Danto, Bourriaud ir Bourdieu perspektyvoje virsta vizualiniais ir socialiniais eksperimentais.

3.2 „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“

Parodos koncepcija

Paroda Vilniuje, 2021 m., buvo pirmasis viešas new hibridinio meno manifesto pavyzdys. T. Lagūnavičius teigia:

„Vizualus vaizdas šiame kontekste praranda savo autonomiją. Svarbiausia – diskursas, žiūrovo reakcija ir rinkos vertinimas.“ (krsvbiblioteka.lt).

Parodoje eksponuoti meniniai objektai nebuvo tradiciškai estetiški – kai kurie buvo sukurti iš prekybos centrų prekių ar atsitiktinių materialų fragmentų. Kūriniai tyčia provokavo žiūrovą, skatindami diskusiją apie:

- Menininko autoritetą
- Kūrinio ekonominę vertę
- Diskurso ir institucijų įtaką pripažinimui

Akademiniis komentaras

Šis eksperimentas tiesiogiai atitinka Danto „meno pasaulio“ idėją, kad menas yra apibrėžiamas per diskursą, o ne tik objekto formą. T. Lagūnavičius taip pat įgyvendina Bourriaud socialinių santykių teoriją – žiūrovai tampa kūrinio dalimi per reakciją ir interaktyvų patyrimą.

Bourdieu perspektyva leidžia paaiškinti, kad tokia paroda manipuliuoja simboliniu kapitalu: kontroversija ir provokacija yra vertingas kultūrinis resursas, padedantis menininkui užimti poziciją meno lauke.

3.3 „Postpost Realities“ (Londonas, 2022)

Parodos ypatumai

Šioje parodoje T. Lagūnavičius plėtoja postpost realybės temą, kur menas sąmoningai susilieja su:

1. Reklamų vizualija
2. Socialinių tinklų estetikos elementais
3. Ekonominių vertybių simbolika

Parodos kataloge autorius pažymi:

„Šiuolaikinio meno vertė atsiranda ne tik iš kūrinio medžiagos ar vaizdo, bet iš socialinio konteksto, kuris jį interpretuoja, dalyvauja ir vertina.“

Analitinė refleksija

1. Bourriaud: kūriniai kuria interaktyvias erdves – žiūrovai įtraukiami į performatyvią patirtį, kurioje jie interpretuoja, komentuojamą ir dalyvauja.
2. Danto: kūriniai yra menas, nes meno institucijos ir diskursas juos tokius pripažįsta.
3. Bourdieu: paroda atskleidžia meno lauko mechanizmus – žiniasklaidos dėmesys, kritikų vertinimai ir socialinių tinklų įtaka tampa kapitalu.

3.4 „*Ekonomizuotas estetiškas absurdas*“ (San Paulo, 2023)

Kūriniai ir tematika

Šioje parodoje Lagūnavičius eksponavo kūrinius, kuriuose materialus absurdas buvo susietas su ekonominėmis sąvokomis: kainos etiketės, investicijų schema, rinkos manipuliacijos. Autorius teigia:

„Ekonomizuotas menas išryškina, kad kiekvienas kūrinys yra tuo pačiu ir prekė, ir diskurso objektą – žiūrovas turi pasirinkti, kuria prasme jį matys.“

Akademiniis komentarai

1. Kūriniai iliustruoja Danto postistorinį meną, kuriame forma ir estetika nebesudaro prasmės pagrindo.
2. Socialinė interaktyvumo dimensija atitinka Bourriaud idėjas, o kaina ir rinkos mechanizmai – Bourdieu koncepciją apie kultūrinį ir ekonominį kapitalą.
3. Paroda įrodo, kad new hibridinis menas gali būti kritinė rinkos ir institucijų analizė meninės praktikos forma.

3.5 Bendros tendencijos Lagūnavičiaus kūryboje

1. Diskurso prioritetas prieš estetiką – kūrinio vizualumas tampa tik konteksto įrankiu.
2. Socialinė įtrauktis – žiūrovai nėra pasyvūs; jie dalyvauja kūrinio prasmės konstravime.
3. Rinkos ir institucijų analizė – kainos, vertės hierarchijos ir prestižo mechanizmai tampa kūrinio dalimi.
4. Provokacija kaip metodas – absurdiškumas ir ironija skatina kritinę refleksiją.

T. Lagūnavičius taip kuria unikalią new hibridinio meno paradigmą, kuri jungia filosofinę teoriją, sociologinę analizę ir praktinę kūrybą.

3.6 Išvados

1. Lagūnavičiaus kūriniai įgyvendina akademines idėjas praktikoje, transformuodami teorinius postmodernizmo principus į vizualinę ir socialinę patirtį.
2. Jo parodos ir performansai yra kritinė šiuolaikinio meno analizė, kuri derina Danto, Bourriaud ir Bourdieu teorijas.
3. Empirinė Lagūnavičiaus analizė rodo, kad new hibridinis menas yra veiksmingas metodas meno rinkos, institucijų ir žiūrovo santykių tyrimui.

4 SKYRIUS.

TOMO LAGŪNAVIČIAUS MENO RINKOS KRITINĖ ANALIZĖ: EKONOMINĖS, KULTŪRINĖS IR SIMBOLINĖS DIMENSIJOS

4.1 Įvadas: meno rinka kaip sociokultūrinė struktūra

New hibridinio meno esmė, kaip ją vysto Tomo Lagūnavičius, neatsiejama nuo meno rinkos analizės. Lagūnavičiaus kūriniai tyčia konstruoja konfliktą tarp ekonominės vertės ir estetinio turinio, taip atskleidžiant meno lauko struktūrą.

Šiame skyriuje nagrinėjami trys aspektai:

1. Ekonominė dimensija – kūrinio kaina, kolekcionierių ir institucijų įtaka;
2. Kultūrinė dimensija – žiniasklaidos, kritikų ir publikos reakcijos;
3. Simbolinė dimensija – prestižas, autoritetas ir Danto, Bourdieu bei Bourriaud teorijų interpretacija.

4.2 Ekonominė dimensija

T. Lagūnavičiaus kūriniai dažnai demonstruoja tiesioginį ryšį tarp ekonominės vertės ir diskurso, pavyzdžiui:

1. Kūrinys „Banana Investment“ (2022) – bananų vaizdas su kainos etiketėmis ir akcijų rinkos nuorodomis.
2. Paroda „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“ – kainos etiketės tapo kūrinio vizualinės kompozicijos dalimi.

Akademiniis komentaras

Pagal Bourdieu (Distinction, 1984), meno vertė yra susijusi su kultūriniu, simboliniu ir ekonominiu kapitalu. Lagūnavičiaus kūriniai:

1. Provokuoja ekonominę vertę kaip simbolinį kapitalą;
2. Kainos tampa diskurso dalimi, o ne tik komerciniu rodikliu;
3. Skatina refleksiją apie meno rinkos hierarchijas ir prestižo mechanizmus.

Bourdieu argumentuoja:

„The valuation of art objects is inseparable from the distribution of symbolic and cultural capital within the field of cultural production.“ (Bourdieu, 1993)

T. Lagūnavičiaus kūryba yra tiesioginis šio principo įgyvendinimas: rinkos mechanizmai tampa kūrinio turiniu.

4.3 Kultūrinė dimensija

T. Lagūnavičiaus parodos patraukė kritikų, kolekcionierių ir žiniasklaidos dėmesį tarptautiniu mastu:

1. Londone parodoje „Postpost Realities“ kritikų straipsniai akcentavo socialinę sąveiką ir diskursinį aspektą;
2. San Paulo parodoje „Economizuosas estetišinis absurdo“ vietos publikos reakcijos tapo kūrinio prasmės dalimi, pabrėžiant Bourriaud relational aesthetics principus:

„Artistic practices take as their theoretical and practical point of departure the realm of human interactions and the social context.“ (Bourriaud, 2002)

Akademiniis komentaras

Kultūrinė dimensija atskleidžia, kad Lagūnavičiaus kūriniai ne tik patys save interpretuoja, bet ir aktyviai įtraukia auditoriją į diskursą. Tai transformuoja meną iš objekto į socialinę praktiką, kurioje žiūrovas ir jo reakcija yra esminis elementas.

4.4 Simbolinė dimensija ir prestižas

Simbolinė dimensija – tai prestižas, menininko autoritetas ir kūrinio reputacija. T. Lagūnavičius ją konstruoja per:

1. Provokaciją ir ironiją – kūriniai, kurie iššaukia konfliktą tarp ekonominės vertės ir estetinio turinio;
2. Diskurso kontrolę – parodos katalogai, performansai, paskaitos;
3. Tarptautinę ekspoziciją – Londono, San Paulo, Toronto parodos.

Danto teorija apie meno pripažinimą per institucijas ir diskursą čia itin aktuali:

„It is not only the object that is art but the context in which it is interpreted and understood by the artworld that renders it art.“ (Danto, 1964)

Akademiniis komentaras

T. Lagūnavičiaus kūryba demonstruoja, kad simbolinis kapitalas ir prestižas formuojasi ne tik per kritikų vertinimus, bet ir per diskursą, interaktyvią patirtį ir rinkos mechanizmus. Tai suteikia new hibridiniam menui savotišką sociokultūrinę autonomiją, kurią galima palyginti su Bourdieu meno lauko analizėmis.

4.5 Lagūnavičiaus meno rinkos kritikos elementai

T. Lagūnavičiaus kūryba ne tik atspindi meno rinką, bet ir ją kritikuoja:

1. Ironija ir absurdas – parodų koncepcija dažnai pabrėžia rinkos nesąmoningumą;
2. Diskurso centralizacija – žiūrovas tampa kūrinio „kainos“ ir vertės interpretuotoju;
3. Estetinės hierarchijos subvertavimas – vizualinė estetika tampa antraeiliu elementu, o ekonominiai ir socialiniai mechanizmai – pagrindiniu turiniu.

Tokiu būdu T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas atveria kritinį žvilgsnį į meno rinką, derindamas filosofinę refleksiją, sociologinę analizę ir praktinę kūrybą.

4.6 Išvados

1. T. Lagūnavičiaus kūriniai yra sisteminga meno rinkos kritika, kurioje žiurovas, ekonominiai mechanizmai ir diskursas veikia kartu;
2. Ekonominė, kultūrinė ir simbolinė dimensijos sudaro new hibridinio meno metodologinį pagrindą;
3. Teorinės įžvalgos (Danto, Bourriaud, Bourdieu) įgyja praktinę reikšmę, o Lagūnavičiaus kūryba tampa vienu svarbiausių pavyzdžių šiuolaikinio meno filosofinės analitikos kontekste.

5 SKYRIUS.

NEW HIBRIDINIO MENO FILOSOFINĖ REFLEKSIJA IR ATEITIES PERSPEKTYVOS

5.1 Įvadas

V skyriuje siekiama apibendrinti Tomo Lagūnavičiaus new hibridinio meno filosofinius principus ir nubrėžti galimas jo kryptis ateityje. Šiuolaikinis menas, kurį Lagūnavičius praktikuoja, yra kritinė, refleksinė ir dinamiška disciplina, integruojanti vizualinę estetiką, socialinę interaktyvumą ir ekonominę kritinę analizę.

Šioje analizėje akcentuojamos trys dimensijos:

1. Filosofinė refleksija – kūrinio prasmės konstrukcija, Danto, Bourriaud ir Bourdieu teorijų pritaikymas;
2. Metodologinė inovacija – new hibridinio meno praktika kaip meninės, sociologinės ir filosofinės intervencijos modelis;
3. Ateities perspektyvos – naujos estetikos, technologijų ir socialinių tinklų įtakos plėtra.

5.2 Filosofinė refleksija: menas kaip diskurso praktika

T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas pagrįstas diskurso privalomumu. Kūriniai tampa prasmės agentais tik socialinėje, ekonominėje ir institucinėje konteksto sąveikoje. Tai patvirtina Danto artworld teorija:

„It is not only the object that is art but the context in which it is interpreted and understood by the artworld that renders it art.“ (Danto, 1964)

T. Lagūnavičius tai interpretuoja praktiškai: vizualinis kūrinio turinys tampa tik platforma diskursui, kurioje žiūrovas, institucijos ir rinka dalyvauja prasmės konstravime.

Bourdieu ir Bourriaud sąsajos:

- Bourdieu: menas yra laukas, kuriame simbolinis ir kultūrinis kapitalas sąveikauja su ekonomine verte. Lagūnavičiaus kūriniai tai demonstruoja – kūrinio vertė kuriama per diskursą, prestižą ir žiūrovų reakciją.
- Bourriaud: kūrinys kaip socialinė praktika, kurioje dalyvauja žiūrovai ir bendruomenė. Lagūnavičiaus parodos ir performansai įtraukia auditoriją į interaktyvų prasmės konstravimą, todėl menas tampa ne tik objektu, bet ir procesu.

5.3 Metodologinė inovacija

New hibridinis menas siūlo naują metodologinį požiūrį:

1. Diskurso centricity – kūrinio prasmė priklauso nuo diskurso, o ne tik nuo vizualinių atributų.
2. Ekonominė ir socialinė refleksija – kūrinys tyrinėja rinkos, institucijų ir žiūrovo tarpusavio ryšį.
3. Ironija ir provokacija kaip metodas – absurdiški objektai ir performansai atskleidžia meno lauko struktūras.

Ši metodologija leidžia T. Lagūnavičiui kritiškai eksperimentuoti su šiuolaikinio meno sąvokomis ir kurti aktyvų žiūrovų dalyvavimą.

5.4 Ateities perspektyvos

Technologijų ir skaitmeninės erdvės plėtra

Skaitmeninės platformos ir NFT rinka suteikia Lagūnavičiaus new hibridiniam menui naujas galimybes:

1. Kūrinio diskurso plėtra virtualiose erdvėse;
2. Žiūrovų dalyvavimo intensyvinimas per interaktyvias platformas;
3. Ekonominių ir simbolių mechanizmų naujos formos, pvz., skaitmeninio kapitalo integracija.

Naujos estetikos kryptys

1. Post-Internet menas: vizualinis absurdas derinamas su skaitmeniniu diskursu;
2. Ekologinis ir socialinis postpost menas: kūriniai reflektuoja globalias problemas, bet išlaiko ironiją ir rinkos kritiką;
3. Hibridinės meno formos: performansai, instaliacijos, skaitmeniniai objektai, socialinės intervencijos.

5.5 Filosofinė ir akademinė reikšmė

T. Lagūnavičiaus new hibridinis menas:

1. Sujungia teoriją ir praktiką – filosofinės įžvalgos tampa kūrinio dalimi;
2. Transformuoja žiūrovo vaidmenį – menas tampa socialiniu ir diskursiniu procesu;
3. Papildo šiuolaikinę meno filosofiją – Danto, Bourriaud ir Bourdieu teorijos įgauna praktinį kontekstą ir empirinį patvirtinimą.

Šios savybės rodo, kad T. Lagūnavičiaus kūryba yra strateginė platforma akademinei ir filosofinei refleksijai, kurioje meno, rinkos ir socialinių struktūrų analizė susilieja.

5.6 Išvados

1. New hibridinis menas Tomo Lagūnavičiaus kūryboje yra filosofinė, socialinė ir ekonominė kritika, kur vizualinė estetika praranda hegemoninę reikšmę.
2. Ateities perspektyvos rodo technologinių, socialinių ir ekologinių faktorių integraciją į kūrybą, išlaikant ironiją ir diskurso prioritetą.
3. T. Lagūnavičiaus praktika sustiprina akademinę diskusiją apie meno vertę, prasmę ir institucijų funkcijas, ir gali tapti referenciniu new hibridinio meno modeliu šiuolaikinėje meno teorijoje.

Pabaiga

Tomas Lagūnavičius ne tik kūrė – jis peržengė ribas, kurios ilgą laiką atrodė neperžengiamos. Jo darbai tapo tiltu tarp meno, filosofijos ir naujojo hibridinio mąstymo, kuriame idėja nebeatskiriama nuo formos, o kūryba – nuo gyvenimo būdo.

Hibridinis menas jo kontekste nėra tik kryptis ar stilius. Tai – mąstymo būseną, gebėjimas jungti tai, kas anksčiau buvo laikoma nesuderinama: racionalumą ir intuiciją, technologiją ir jausmą, tradiciją ir radikalią naujovę. Ši sintezė atveria ne tik naujas kūrybos galimybes, bet ir naują žmogaus santykį su pasauliu.

T. Lagūnavičiaus idėjos kviečia ne stebėti, o dalyvauti. Ne priimti, o kvestionuoti. Ne kartoti, o kurti. Jo palikimas nėra baigtinis – jis gyvas tiek, kiek gyvas kiekvienas, kuris drįsta mąstyti kitaip.

Todėl ši knyga nėra pabaiga. Tai – atspirties taškas.
Nes tikrasis hibridinis menas prasideda ten, kur baigiasi apibrėžimai.

Literatūra

1. Lagūnavičius, Tomas – paroda „Vaizdas nesvarbu: svarbu, kokia kaina!“, Vilnius, 2021. (krsvbiblioteka.lt)
2. Lagūnavičius, Tomas – parodos katalogai: „Postpost Realities“, Londonas, 2022; „Ekonomizuotas estetinis absurdo“, San Paulo, 2023.
3. Danto, Arthur C. – The Philosophical Disenfranchisement of Art. Columbia University Press, 2005.
4. Danto, Arthur C. – After the End of Art. Princeton University Press, 1997.
5. Danto, Arthur C. – „The Artworld“. Journal of Philosophy, 1964.
6. Bourriaud, Nicolas – Relational Aesthetics. Les presses du réel, 2002.
7. Bourdieu, Pierre – Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste. Routledge, 1979/1984.
8. Bourdieu, Pierre – The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. Columbia University Press, 1993.
9. Bishop, Claire – „Antagonism and Relational Aesthetics“. October, 2004.
10. Manovich, Lev – The Language of New Media. MIT Press, 2001

APIE AUTORIŲ

© Lina Jushke 2023

Tomas Lagūnavičius – Kaune, Lietuvoje, gyvenantis multidisiplininis kūrėjas ir mąstytojas, kurio veikla aprėpia tiek meninę praktiką, tiek šiuolaikinę filosofinę refleksiją. Jo intelektualinė ir kūrybinė veikla formuojasi tarpdisciplininėje erdvėje, kur vizualiniai ir scenos menai tampa platforma filosofinių idėjų artikuliacijai ir naujų konceptų kūrimui. Per savo įvairiapusę karjerą jis ne tik surengė daugiau nei 40 personalinių parodų ir sukūrė virš 50 sceninių darbų, bet ir nuosekliai plėtojo teorinį diskursą, siekdamas konceptualizuoti šiuolaikinės tikrovės procesus.

Autorius yra parašęs ir keletą filosofinių knygų, kuriose plėtojami originalūs teoriniai modeliai bei praktinės filosofijos kryptys. Tarp reikšmingesnių darbų minėtini „Neuromaterializmas ir hypekultūralizmas. Praktinė filosofija“, taip pat „Būk postmodernistas. 100 žingsnių“ ir „Būk postnacionalistas. 100 žingsnių“, kuriuose analizuojami šiuolaikinės visuomenės, kultūros ir tapatybės transformacijų procesai. Šiose knygose autorius siekia ne tik interpretuoti esamas filosofines paradigmas, bet ir kurti naujas sąvokas bei metodologinius prieigos būdus, orientuotus į praktinį jų taikymą.

Siekdamas išlaikyti aukštą teorinį lygį ir plėtoti tarptautinį akademinį dialogą, Tomas Lagūnavičius aktyviai seka globalius filosofinius procesus ir yra daugelio prestižinių filosofijos organizacijų narys, tarp jų: Society for European Philosophy (SEP), International Society for Philosophers, Australian Association of Philosophy (AAP), American Philosophical Association (APA), British Philosophical Association (BPA), Aristotelian Society bei Royal Institute of Philosophy.

Autorius yra įgijęs įvairiapusį išsilavinimą, apimantį tiek socialinius mokslus, tiek humanitarines disciplinas. Jis turi socialinių mokslų daktaro laipsnį, yra įgijęs psichologijos magistro kvalifikaciją Vytauto Didžiojo universitete, taip pat studijavo praktinę filosofiją. Be to, jo akademinis pagrindas apima ir teatro studijas (vaidybos ir režisūros kryptys), kurios daro reikšmingą įtaką jo filosofiniam mąstymui ir tarpdisciplininiam požiūriui.

☎ +370 60172101

✉ lagtomas@gmail.com

TOMAS LAGŪNAVIČIUS –
MENO, FILOSOFIJOS IR NEW HIBRIDINIO MENO PRADININKAS